

Паймони байналмилалӣ доир ба ҳуқуқҳои фитрӣ ва сиёсӣ

Бо қатъномаи 2200 А (XXI) Ассамблеяи Генерали 16 декабри соли 1966 қабул шудааст ва ҷиҳати имзо, тасвиб ва ҳамроҳ шудан боз аст. Мутобиқи моддаи 49 аз 23 мартӣ соли 1976 эътибор пайдо кардааст.

МУҚАДДИМА

ДАВЛАТҲОИ ШИРКАТКУНАНДАИ ҲАМИН ПАЙМОН

бо назардошти ин ки мутобиқи принципҳои дар Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид эълонгардида эътирофи шарафи ба ҳамаи аъзои оилаи инсон хос ва ҳуқуқи баробар ва мусаллами онҳо асоси озодӣ, адолат ва сулҳи умум аст, бо эътирофи ин ки ин ҳуқуқ аз шарафи хоси шахсияти инсонӣ бармеоянд, бо эътирофи ин ки мувофиқи Эълומияи умумии ҳуқуқи башар идеали шахсияти озоди инсоние, ки аз озодии шахрвандию сиёсӣ ва озодӣ аз тарсу эҳтиёҷ истифода мебарад, танҳо дар ҳамоно сурат амалӣ шуда метавонад, ки агар шароите фароҳам оварда шаванд, ки дар он ҳар кас тавонад аз ҳуқуқи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии худ ҳамоно тавре истифода намояд, ки аз ҳуқуқи шахрвандӣ ва сиёсии худ истифода мебарад, бо назардошти ин ки мувофиқи Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид давлатҳо вазифадоранд аз тарафи умум эҳтиром ва риоя гардидани ҳуқуқ ва озодии инсонро ташвиқ намоянд, бо назардошти ин ки ҳар як инсон алоҳида дар муносибат бо одамони дигар ва ҷамъияте, ки ӯ ба он тааллуқ дорад, ӯҳдадор буда, бояд барои ташвиқ ва риояи ҳуқуқи дар ҳамин Паймон эътирофшаванда кӯшиш намояд, доир ба моддаҳои зерин ба мувофиқа расиданд:

ҚИСМИ I

Моддаи 1

1. Ҳамаи халқҳо ба таъини сарнавишти худ ҳақ доранд. Дар асоси ҳамин ҳақ онҳо мақоми сиёсии худро озодона муқаррар мекунанд ва рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии худро озодона таъмин менамоянд.

2. Ҳамаи халқҳо барои ноил шудан ба ҳадафҳои худ метавонанд сарват ва захираҳои табиӣ худро бидуни расонидани зарар ба ягон навъ ӯҳдадорихое, ки аз ҳамкориҳои байналмилалӣ иқтисодии бар пояи ғоидаи тарафайн асосёфта ва ҳуқуқи байналмилалӣ бармеоянд, ихтиёрдорӣ намоянд. Ҳеҷ як халқро ба ҳеҷ вачҳ аз воситаҳои зисте, ки ба вай тааллуқ доранд, маҳрум кардан мумкин нест.

3. Ҳамаи давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон, аз ҷумла онҳое, ки барои идораи қаламравҳои ғайрихудидора ва таҳти васоят масъулият доранд, бояд мутобиқи муқаррароти Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид амалӣ гардидани ҳуқуқро барои таъини сарнавишти худ ташвиқ кунанд ва ин ҳуқуқро эҳтиром намоянд.

ҚИСМИ П

Моддаи 2

1. Ҳар як давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон ўҳдадор мешавад ба ҳамаи ашхоси дар ҳудуди қаламрави он ва қаламрави таҳти тобеияти ҳуқуқии он қарордошта ҳуқуқеро, ки дар ҳамин Паймон эътироф мегардад, бидуни ягон навъ фарқгузори дар мавриди наҷод, ранги пўст, чинс, забон, дин, эътиқоди сиёсӣ ё ақидаи дигар, асли миллӣ ё иҷтимоӣ, вазъи молӣ, таваллуд ё ҳолати дигар эҳтиром ва таъмин мекунад.

2. Агар ин то ҳанӯз тавассути тадбирҳои қонунгузори ё дигар тадбирҳо пешбинӣ нашуда бошад, ҳар як давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон ўҳдадор мешавад, ки мутобиқи расмиёти конститутсионии худ ва муқаррароти ҳамин Паймон барои қабули чунин асноди қонунгузори ё дигар тадбирҳое, ки метавонанд ҷиҳати амалӣ намудани ҳуқуқи дар ҳамин Паймон эътирофшаванда зарур доништа шаванд, тадбирҳои зарурӣ андешад.

3. Ҳар як давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон ўҳдадор мешавад, ки:

а) ба ҳар шахсе, ки ҳуқуқ ва озодии дар ҳамин Паймон эътирофшавандаи ӯ вайрон карда шудааст, ҳатто дар сурате ҳам, ки ин вайронкунӣ аз тарафи ашхоси ба тариқи расми амалкарда содир шудааст, воситаи пурсамари ҳифзи ҳуқуқро таъмин менамояд;

б) тадбирҳое меандешад, ки ҳаққи ҳифзи ҳуқуқи барои ҳар шахси талабгори чунин ҳифозат тавассути ҳокимияти салоҳиятдори судӣ, маъмурӣ ё қонунбарор ё тавассути дигар мақоми салоҳиятдоре, ки дар низоми ҳуқуқии давлат пешбинӣ шудааст, муқаррар карда шавад ва имконияти ҳимояи судиро инкишоф медиҳад;

с) вақте ки воситаҳои ҳифзи ҳуқуқ пешниҳод карда мешаванд, аз тарафи мақомоти салоҳиятдор истифода гардидани онҳоро таъмин менамояд.

Моддаи 3

Давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон ўҳдадор мешаванд, ки барои мардон ва занон ҳуқуқи баробари истифода аз ҳамаи ҳуқуқи шаҳрвандӣ ва сиёсии дар ҳамин Паймон пешбинигардидаро таъмин мекунад.

Моддаи 4

1. Ҳангоми ба вучуд омадани вазъияти ғавқулодда дар давлате, ки бар асари он ҳаёти миллат таҳти хатар қарор мегирад ва дар бораи мавҷудияти чунин вазъият расман эълон карда мешавад, давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон метавонанд бо инҳироф аз ўҳдадориҳои худ аз рӯи ҳамин Паймон ба андозае тадбир андешанд, ки чунин андозаро шиддати вазъият тақозо мекунад, ба шарте ки чунин тадбирҳо бо дигар ўҳдадориҳои онҳо аз рӯи ҳуқуқи байналмилалӣ муҳолиф набошанд ва боиси таъбиз танҳо дар асоси наҷод, ранги пўст, чинс, забон, дин ё асли иҷтимоӣ нагарданд.

2. Ин қоида наметавонад барои ягон навъ инҳирофот аз моддаҳои 6, 7, 8 (бандҳои 1 ва 2), 11, 15, 16 ва 18 асос гардад.

3. Ҳар давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон, ки аз ҳуқуқи инҳироф истифода мекунад, бояд дигар давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймонро тавассути Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид доир ба муқаррароте, ки вай аз онҳо инҳироф намудааст ва сабабҳои, ки вайро ба чунин қарор водор сохтаанд, бетаъхир хабардор намояд. Давлати мазкур ҳамчунин тавассути ҳамон миёнарав бояд эълон намояд, ки чунин инҳирофотро кадом рӯз катъ хоҳад кард.

Моддаи 5

1. Ҳеҷ нуқта дар ҳамин Паймон наметавонад ба маъние тафсир дода шавад, ки ягон давлат, ягон гурӯҳ ё ягон шахс ҳақ дорад бо ягон ғайриҷаҳиш машғул шавад ё ягон амале содир намояд, ки ба маҳв намудани ягон ҳуқуқ ё озодии дар ҳамин Паймон эътирофшуда ё ба маҳдуд сохтани онҳо зиёда аз андозае, ки дар ҳамин Паймон эътироф гардидааст, нигаронида шудааст.

2. Ҳеҷ гуна маҳдудият ё камтар кардани ягон ҳуқуқи асосии башар, ки дар ягон кишвар эътироф шудаанд ё дар асоси қонун, Конвенсияҳо, қоидаҳо ё расму одат вучуд доранд, ба далели ин, ки чунин ҳуқуқ дар ҳамин Паймон эътироф намегарданд ё онҳо дар ҳамин Паймон ба андозаи камтар эътироф мегарданд, мумкин нест.

ҚИСМИ Ш

Моддаи 6

1. Ҳуқуқ ба ҳаёт ҳаққи ҷудонопазири ҳар як инсон мебошад. Ин ҳуқуқ тавассути қонун ҳифз карда мешавад. Ҳеҷ кас наметавонад худсарона аз ҳаёт маҳрум карда шавад.

2. Дар кишварҳои, ки ҳуқми қатлро бекор накардаанд, ҳуқми қатл метавонад танҳо барои ҷиноятҳои вазнинтарин мутобиқи қонуне, ки ҳангоми содир намудани ҷиноят амал мекард ва бо муқаррароти ҳамин Паймон ва Конвенсия дар бораи пешгирии ҷинояти қатли ом ва ҷазо барои он муҳолиф набошад, бароварда шавад. Ин ҷазо метавонад танҳо ҷиҳати иҷрои ҳукмномаи қатъие, ки аз тарафи суди босалоҳият бароварда шудааст, анҷом дода шавад.

3. Вақте ки аз ҳаёт маҳрум кардан ҷинояти қатли ом шуморида мешавад, бояд дар назар дошт, ки ҳеҷ як нуқтаи ҳамин модда ба давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон ҳақ намедихад бо кадом роҳе, ки набошад аз ҳар ӯҳдадорӣ мувофиқи муқаррароти Конвенсия дар бораи пешгирии ҷинояти қатли ом ва ҷазо барои он қабулкардаи худ даст кашанд.

4. Ҳар касе, ки ба ҳуқми қатл маҳкум шудааст, ҳақ дорад бахшиши гуноҳ ё тағйир додани ҳукмнома роҳи хоҳиш намояд. Афв, бахшиши гуноҳ ё иваз намудани ҳуқми қатл метавонанд дар ҳар ҳолат имкон дошта бошанд.

5. Ҳуқми қатл барои ҷиноятҳои, ки аз тарафи ашхоси аз ҳаҷдаҳсола поёнтар содир карда шудаанд, бароварда намешавад ва нисбат ба заҳми ҳомила ба иҷро расонида намешавад.

6. Ҳеҷ нуқта дар ҳамин модда наметавонад барои ба таъхир андохтан ё пешгирии бекор кардани ҳукми қатл аз тарафи ягон давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон асос гардад.

Моддаи 7

Ҳеҷ кас набояд таҳти азият ё муомила ва ҷазои саҳт, ғайриинсонӣ ё таҳқиқкунандаи шарафи ӯ қарор дода шавад. Аз ҷумла, ягон шахс набояд бидуни ризоияти озодонаи ӯ таҳти таҷрибаҳои тиббӣ ё илмӣ қарор дода шавад.

Моддаи 8

1. Ҳеҷ кас набояд дар ғуломӣ нигоҳ дошта шавад; ғуломӣ ва ғуломфурӯшӣ дар ҳамаи навъҳои онҳо манъ аст.

2. Ҳеҷ кас набояд дар ҳолати маҷбурӣ нигоҳ дошта шавад.

3. а) ҳеҷ кас набояд ба меҳнати маҷбурӣ ё ҳатмӣ маҷбур карда шавад;

б) дар кишварҳои, ки дар онҳо маҳрумӣ аз озодӣ бо меҳнати бадарға ҳамчун ҷазо барои ҷиноят таъин шуда метавонад, банди 3 а) барои иҷрои меҳнати бадарға мувофиқи ҳукмномаи суди босалоҳияте, ки чунин ҷазоро таъин кардааст, монеъ намегардад;

с) дар ҳамин банд инҳо таҳти тафсири истилоҳи "меҳнати маҷбурӣ ё ҳатмӣ" қарор намегиранд:

i) ҳар навъ кор ё хизмате, ки дар зербанди i) зикр намегардад ва онро, чун қоида, шахсе бояд иҷро намояд, ки дар асоси ҳалномаи қонунии суд дар маҳбас аст ё шахсе, ки шартан аз маҳбас озод карда шудааст;

ii) ҳар навъ хизмати дорои хислати ҳарбӣ ва дар кишварҳои, ки дар онҳо бинобар омилҳои сиёсӣ ва динию ахлоқӣ сарпечӣ кардан аз хизмати ҳарбӣ эътироф карда мешавад, ҳар навъ хизмате, ки тавассути қонун барои ашхоси бо чунин омилҳо аз хизмати ҳарбӣ сарпечикарда пешбинӣ гардидааст;

iii) ҳар навъ хизмате, ки дар сурати ба вучуд омадани вазъияти фавқуллода ё фалокате, ки ба ҳаёт ва саломатии аҳоли таҳдид мекунад, ҳатмӣ мебошад;

iv) ҳар навъ кор ё хизмате, ки ба ўҳдадорихои маъмулии шаҳрвандӣ дохил мешавад.

Моддаи 9

1. Ҳар як инсон ба озодӣ ва дахлнопазирии шахсӣ ҳақ дорад. Ҳеҷ кас наметавонад худсарона ба ҳабс гирифта шавад ё дар ҳабс нигоҳ дошта шавад. Ҳеҷ кас набояд аз озодӣ, ғайр аз асосҳо ва мутобиқи расмиёте, ки тавассути қонун муқаррар карда шудаанд, маҳрум карда шавад.

2. Ба ҳар шахси ҳабсшуда ҳангоми ба ҳабс гирифтани сабабҳои ҳабси ӯ ҳабар дода мешавад ва бо тартиби таъҷилӣ ҳар айбе, ки ба ӯ эълон карда мешавад, ҳабар дода мешавад.

3. Ҳар як шахси бо гуноҳи ҷинояткорӣ ҳабсшуда ё боздоштгардида ба таври таъҷилӣ ба назди судя ё дигар шахси мансабдоре, ки мувофиқи қонун ҳуқуқи амалӣ намудани ҳокимияти судӣ ба ӯ тааллуқ дорад ва барои дар

мӯҳлати қобили қабул анҷом додани бозрасии судӣ ё озод кардан ҳуқуқ дорад, ҳозир карда мешавад. Дар ҳабс нигоҳ доштани ашхосе, ки интизори баррасии судӣ мебошанд, набояд қоидаи умумӣ бошад, аммо озод кардан метавонад аз пешниҳоди қафолати ҳозир шудан ба суд, ҳозир шудан ба мурофиаи судӣ дар ҳар марҳилаи дигари он ва дар сурати зарурат, ҳозир шудан барои иҷрои ҳукмнома, вобаста бошад.

4. Ҳар касе, ки дар натиҷаи ба ҳабс гирифтани ӯ дар ҳабс нигоҳ доштан аз озодӣ маҳрум карда шудааст, ҳақ дорад талаб намояд, ки парвандаи ӯ аз тарафи суд баррасӣ карда шавад ва ин суд тавонад, ки дар бобати қонунӣ будани боздошти ӯ бетаъхир қарор барорад ва агар боздошт шудани ӯ ғайриқонунӣ бошад, дар бораи озод намудани ӯ фармоиш диҳад.

5. Ҳар касе, ки дар натиҷаи ғайриқонунӣ ба ҳабс гирифтани ӯ дар ҳабс нигоҳ доштан ҷабр дидааст, ба ҷаброне, ки дорои эътибори даъво мебошад, ҳақ дорад.

Моддаи 10

1. Ҳамаи ашхосе, ки аз озодӣ маҳрум карда шудаанд, ба муомилаи инсондӯстона ва эҳтироми шарафе, ки хоси шахсияти инсонӣ мебошад, ҳақ доранд.

2. а) айбдоршавандагон дар ҳолатҳое, ки агар шароити ғайриқонунӣ мавҷуд набояд, аз маҳкумшудагон ҷудо нигоҳ дошта мешаванд ва барои онҳо низоми алоҳидае, ки ҷавобгӯи статуси ашхоси маҳкумшуда мебошад, фароҳам оварда мешавад;

б) айбдоршавандагони ноқил аз ба балоғатрасидагон ҷудо карда мешаванд ва дар мӯҳлати кӯтоҳтарин ба суд барои баровардани қарор ҳозир карда мешаванд.

3. Низоми ислоҳоти барои маҳкумшудагон чунин низомро пешбинӣ мекунад, ки мақсади асосии он ислоҳ ва тарбияи иҷтимоии маҳкумшудагон мебошад. Қонуншиканҳои ноқил аз ба балоғатрасидагон ҷудо нигоҳ дошта мешаванд ва барои онҳо шароите, ки ҷавобгӯи синну сол ва статуси ҳуқуқии онҳо мебошад, фароҳам оварда мешавад.

Моддаи 11

Ҳеч кас наметавонад танҳо дар ин асос, ки ӯ аз ӯҳдаи иҷрои ягон навъ ӯҳдадорӣ шартномавӣ баромада наметавонад, аз озодӣ маҳрум карда шавад.

Моддаи 12

1. Ҳар касе, ки дар қаламрави ягон давлат ба таври қонунӣ қарор дорад, дар ҳудуди ин қаламрав ба рафтуомади озодона ва интиҳоби озодонаи маҳалли зист ҳақ дорад.

2. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки ҳар кишвар, аз ҷумла кишвари худро тарк намояд.

3. Ҳуқуқи дар боло зикршуда наметавонад мавзӯи ягон навъ маҳдудият қарор гирад, ғайр аз маҳдудиятҳое, ки тавассути қонун пешбинӣ шудаанд ва барои ҳифзи амнияти давлатӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, саломатӣ ё ахлоқӣ ё

хуқуқ ва озодии дигарон заруранд ва бо дигар хуқуқи дар ҳамин Паймон эътирофшаванда мувофиқ мебошанд.

4. Ҳеҷ кас наметавонад, ки аз хуқуқи дохил шудан ба кишвари худ маҳрум карда шавад.

Моддаи 13

Шаҳрванди хориҷие, ки дар қаламрави ягон давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон қарор дорад, метавонад танҳо ҷиҳати иҷрои қароре, ки мутобиқи қонун бароварда шудааст, хориҷ карда шавад ва агар қоидаҳои ҳатмии амнияти давлатӣ тартиби дигареро тақозо нақунанд, ҳақ дорад бар зидди хориҷ намудани худ, барои таҷдиди назар карда шудани парвандаи худ аз тарафи мақоми босалоҳият ё шахс ё шахсоне, ки махсус аз тарафи мақоми босалоҳият таъин шудаанд ва барои он ки аз тарафи шахс ё шахсон бо ин мақсад дар назди ин мақом намоёндагӣ карда шавад, далелҳо пешниҳод намояд.

Моддаи 14

1. Ҳамаи шахсон дар назди судҳо ва трибуналҳо баробаранд. Ҳар кас ҳангоми баррасии ҳар навъ айбдорӣ ҷиноятӣ, ки ба ӯ эълон карда мешавад ё ҳангоми муайян кардани ҳуқуқ ва ӯҳдадорӣҳои ӯ дар ягон муҳофизатӣ шаҳрвандӣ, ба муҳофизатӣ одилона ва ошкорои парванда аз тарафи суди босалоҳият, мустақил ва беғаразе, ки дар асоси қонун таъсис дода шудааст, ҳақ дорад. Қарорҳои матбуот ва мардум метавонанд на ба ҳамаи муҳофизатӣ судӣ ё як қисми он бо сабабҳои ахлоқӣ, тартиботи ҷамъиятӣ ё амнияти давлатӣ дар ҷомеаи демократӣ ё вақте ки инро манфиатҳои зиндагии шахсии тарафҳо тақозо намояд ё ба андозае, ки мувофиқи ақидаи суд ба таври қатъӣ зарур аст дар ҳолатҳои махсус, ки оммавӣ будани муҳофизатӣ метавонад манфиатҳои адолатро халалдор созад, роҳ дода шавад; аммо ҳар қарори суд доир ба парвандаи ҷиноятӣ ё шаҳрвандӣ бояд ошкоро бошад, ба истиснои ҳолатҳое, ки агар манфиатҳои ноҷӯшон тартиби дигарро тақозо намояд ё вақте ки парванда дар бораи баҳсҳои занушавҳарӣ ё васоят ба кӯдакон бошад.

2. Ҳар каси ба содир намудани ҷиноят айбдоршаванда ҳақ дорад то вақте, ки гунаҳгори ӯ мувофиқи қонун исбот нашавад, бегуноҳ доништа шавад.

3. Ҳар кас ҳангоми баррасии ҳар айбдорӣ ҷиноятӣ ба ӯ эълон шуда дар асоси баробарии пурра ба қарорҳои зерин ҳақ дорад:

а) ба таври таъҷилӣ ва муфассал дар бораи ҳислат ва асоси айбе, ки ба ӯ эълон карда мешавад, ба забони барои ӯ фаҳмо хабардор карда шавад;

б) барои омодагӣ ба ҳимояи худ вақт ва имконияти кофӣ дошта бошад ва бо ҳимоягарӣ интиҳобнамудаи худ вохӯрад;

с) бидуни ба таъхир андохтани мӯҳлат бе узри маъқул суд карда шавад;

д) дар ҳузури ҳуди ӯ суд карда шавад ва ҳудро шахсан ё тавассути ҳимоягари интиҳобкардаи худаш ҳимоя кунад; агар ӯ ҳимоягар надошта бошад, дар бораи ин ҳуқуқ хабардор карда шавад ва дар ҳар ҳолат, вақте ки манфиатҳои адолат инро тақозо намояд, ҳимоягари барои ӯ таъиншударо

дошта бошад, ҳангоме ки \bar{u} маблағи кофии пардохти музди чунин химоягарро надошта бошад, дар ҳар чунин ҳолат бепул бо химоягар таъмин карда шавад;

e) шоҳидонеро, ки бар зидди \bar{u} баёнот медиҳанд, бозпурс намояд ё ҳақ дошта бошад, ки ин шоҳидон бозпурс шаванд ва ба даъват кардан ва бозпурс намудани шоҳидони худ бо ҳамон шароите, ки барои шоҳидони бар зидди \bar{u} баёнотдиҳанда мавҷуданд, ҳақ дошта бошад;

f) агар \bar{u} забонеро, ки дар суд истифода мешавад, нафаҳмад ё бо ин забон ҳарф назанад, бепул аз кӯмаки тарҷумон истифода намояд;

g) ба додани баёнот бар зидди худ ё гунаҳгор донистани худ маҷбур карда нашавад.

4. Дар мавриди но болиғон муурофия бояд чунин бошад, ки синну соли онҳо ва мувофиқи матлаб будани мусоидат ба тарбияи онҳо ба эътибор гирифта шавад.

5. Ҳар касе, ки барои ягон ҷиноят маҳкум шудааст, ба он ҳақ дорад, ки маҳкумият ва ҳукмномаи \bar{u} аз тарафи марҷаи судӣ болои аз нав баррасӣ карда шавад.

6. Агар ягон шахс бо қарори қатъӣ барои содир кардани ҷиноят маҳкум шуда бошад ва агар ҳукмномаи доир ба \bar{u} баровардашуда баъдан бекор карда шуда бошад ё гуноҳи \bar{u} дар ин асос, ки ягон ҳолати нав ё ҳолати аз нав ошкоргардида бебаҳс мавҷуд будани иштибоҳи судиро исбот намояд, бахшида шавад, агар исбот нашавад, ки ҳолати номаълуми зикршуда дар вақташ танҳо ё қисман бо гуноҳи \bar{u} ошкор нагардидааст, мувофиқи қонун ҷубронпулӣ мегирад.

7. Ҳеч кас набояд барои ҷинояте, ки барои он \bar{u} аллакай қатъӣ маҳкум шуда ё мутобиқи қонун ва ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ ҳар як кишвар сафед карда шудааст, дафъаи дуюм суд карда ё ҷазо дода шавад.

Моддаи 15

1. Ҳеч кас наметавонад дар натиҷаи ягон амал ё беамалие, ки мувофиқи қонунгузориҳои дохилидавлатӣ ё ҳуқуқи байналмилалӣ дар лаҳзаи содир гардидани он амалкунанда ҷавобгарии ҷиноятӣ ҳисоб намешуд, дар содир кардани ягон ҷиноят гунаҳгор дониста шавад. Ҳамчунин таъин кардани ҷазои вазнинтар нисбат ба ҷазое, ки бояд дар лаҳзаи содир гардидани ҷиноят таъин мешуд, мумкин нест. Агар баъди содир гардидани ҷиноят тавассути қонун ҷазои нисбатан сабуктар муқаррар карда шавад, амалӣ ин қонун ба ҳамин ҷинояткор татбиқ мегардад.

2. Ҳеч як нуқтаи ҳамин модда барои ба суд додан ва ҷазо додани ҳар шахс барои ҳар навъ амал ё беамалие, ки дар лаҳзаи содир гардидани он мувофиқи принципҳои асосии ҳуқуқи аз тарафи ҷомеаи ҷаҳонӣ эътирофшуда ҷавобгарии ҷиноятӣ ҳисоб мешуд, монев намегардад.

Моддаи 16

Ҳар як инсон, дар ҳар кучое, ки қарор дошта бошад, ба эътирофи \bar{u} ҳамчун субъекти ҳуқуқӣ ҳақ дорад.

Моддаи 17

1. Ба ҳаёти шахсӣ ва оилавии ҳеҷ кас даҳолати худсарона ва ғайриқонунӣ намудан, ба даҳлнопазирии манзил, ё сирри мукотиботи ӯ худсарона, ё ғайриқонунӣ суиқасд кардан, ё ба шараф ва обрӯи ӯ ғайриқонунӣ суиқасд намудан мумкин нест.

2. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки дар мавриди чунин мудохила ё чунин суиқасд аз ҳимояи қонун истифода намояд.

Моддаи 18

1. Ҳар як инсон ба озодии фикр, вичдон ва дин ҳуқуқ дорад. Ин ҳуқуқ озодӣ доштан ё қабул кардани дин ё эътиқод бо интиҳоби худ ва озодии пайрави кардан ба дин ё эътиқоди худ чи бо тартиби инфиродӣ ва чи якҷоя бо дигарон, ба таври оммавӣ ё хусусӣ, дар ибодат намудан, иҷро кардани расму оинҳои диниву маросимӣ ва таълим гирифтандаро дар бар мегирад.

2. Ҳеҷ кас набояд таҳти маҷбурияти, ки озодии ӯро дар мавриди бо интиҳоби худ қабул кардани дин ё эътиқод маҳдуд месозад, қарор дода шавад.

3. Озодии пайравӣ кардан ба дин ё эътиқод танҳо ба андозае маҳдуд карда мешавад, ки тавассути қонун муқаррар гардидааст ва барои ҳифзи амният, тартибот, саломатӣ ва ахлоқи ҷамъиятӣ, ҳамчунин ҳуқуқ ва озодии асосии дигар ашхос зарур аст.

4. Давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон ӯҳдадор мешаванд, ки озодии волидайн ва дар ҳолатҳои даҳлдор васиёни қонуниро дар бобати таъмини тарбияи динӣ ва ахлоқии фарзандони худ мутобиқи ақидаи худ эҳтиром мекунанд.

Моддаи 19

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки ақидаҳои худро беамониат пайравӣ намояд.

2. Ҳар як инсон ба изҳори озодонаи ақидаи худ ҳақ дорад; ин ҳақ озодии ҷустуҷӯ кардан, ба даст овардан ва паҳн намудани ҳама гуна маълумот ва ғояро, сарфи назар аз марзҳои давлатӣ, шифоҳӣ, хаттӣ ё тавассути матбуот ё шаклҳои бадеии изҳор ё дигар усулҳо бо интиҳоби худ дар бар мегирад.

3. Истифодаи ҳуқуқи дар банди 2 ҳамин модда пешбинишуда ӯҳдадорихои махсус ва масъулияти махсусро тақозо менамояд. Истифодаи ҳуқуқи мазкур, бинобар ин метавонад аз маҳдудиятҳои муайяне иборат бошад, ки бояд тавассути қонун муқаррар карда шаванд ва иҷрои онҳо бо мақсадҳои зерин зарур мебошад:

а) барои эҳтироми ҳуқуқ ва обрӯи ашхоси дигар;

б) барои ҳифзи амнияти давлатӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, саломатӣ ё ахлоқи аҳоли.

Моддаи 20

1. Ҳама гуна таблиғи ҷанг бояд тавассути қонун манъ карда шавад.

2. Ҳама гуна кӯшишҳо ба манфиати адовати миллӣ, нажодӣ ва динӣ, ки барангезандаи таъбид, душманӣ ё зӯрварӣ мебошад, бояд тавассути қонун манъ карда шавад.

Моддаи 21

Ҳуқуқ ба ҷамъомадҳои ошошта эътироф карда мешавад. Истифода аз ин ҳуқуқ таҳти ҳеҷ навъ маҳдудият қарор дода намешавад, ғайр аз маҳдудиятҳои, ки мутобиқи қонун муқаррар карда мешаванд ва дар ҷамъияти демократӣ ба манфиати амнияти давлатӣ ё ҷамъиятӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, ҳифзи саломатӣ ва ахлоқи аҳоли ё ҳифзи ҳуқуқ ва озодии ашхоси дигар заруранд.

Моддаи 22

1. Ҳар як инсон ба озодии пайвастан бо дигарон, аз ҷумла ба таъсиси иттиҳодияҳои касаба ва шомил шудан ба онҳо ба хоҳири ҳифзи манфиатҳои худ ҳақ дорад.

2. Истифода аз ҳуқуқи мазкур таҳти ҳеҷ навъ маҳдудият қарор дода намешавад, ғайр аз маҳдудиятҳои, ки дар қонун пешбинӣ шудаанд ва дар ҷомеаи демократӣ барои манфиатҳои амнияти давлатӣ ё ҷамъиятӣ, тартиботи ҷамъиятӣ, ҳифзи саломатӣ ва ахлоқи аҳоли ё барои ҳифзи ҳуқуқ ва озодии дигарон заруранд. Ҳамин модда барои ҷорӣ намудани маҳдудият дар бобати истифода аз ин ҳуқуқ барои ашхосе, ки ба ҳайати қувваҳои мусаллаҳ ё полис шомиланд, монеъ намегардад.

3. Ҳеҷ як нуқтаи ҳамин модда ба давлатҳои ширкаткунандаи Конвенсияи соли 1948 Созмони байналмилалӣ меҳнат дар мавриди озодии асосиатсияҳо ва ҳифзи ҳуқуқи ба созмон ҳуқуқ намедихад асноди қонунгузорие қабул намоянд, ки бар зарари қафолатҳои дар Конвенсияи мазкур пешбинишаванда бошанд ё қонунро тарзе истифода намоянд, ки ба ин қафолатҳо ҳалал ворид гардад.

Моддаи 23

1. Оила ҷузъи табиӣ ва асосии ҷомеа мебошад ва ҳақ дорад, ки аз тарафи ҷомеа ва давлат ҳимоя карда шавад.

2. Ҳуқуқи мардон ва заноне, ки ба синни никоҳ расидаанд, барои издивоҷ қардан ва бунёд намудани оила эътироф карда мешавад.

3. Ягон никоҳ наметавонад бидуни ризоияти озодона ва пурраи ашхоси ба ақди никоҳ дароянда сурат гирад.

4. Давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон бояд барои таъмини баробарии ҳуқуқ ва ўҳдадорихои зану шавҳар дар мавриди ақди никоҳ, дар давраи дар никоҳи яқдигар будан ва ҳангоми бекор қардани он тадбирҳои лозима андешанд. Дар ҳолати бекор қарда шудани никоҳ бояд ҳимояи зарурии ҳамаи фарзандон пешбинӣ гардад.

Моддаи 24

1. Ҳар як кӯдак, бидуни ягон навъ таъбид аз рӯи аломати нажодӣ, ранги пӯст, чинс, забон, дин, асли миллӣ ё иҷтимоӣ, вазъи молӣ ё таваллуд ба чунин тадбирҳои ҳимоя ҳақ дорад, ки ба ӯ ҳамчун кӯдаки хурдсол аз тарафи оилаи вай, ҷамъият ва давлат заруранд.

2. Ҳар як кӯдак бояд баъди таваллуди ӯ бетаъхир ба қайд гирифта шавад ва ном дошта бошад.

3. Ҳар як кӯдак ба дарёфти шахрвандӣ ҳақ дорад.

Моддаи 25

Ҳар як шахрванд бояд бидуни ягон навъ таъбиди дар моддаи 2 зикршуда ва бидуни маҳдудиятҳои беасос ҳуқуқ ва имкониятҳои зеринро дошта бошад:

а) дар пешбурди корҳои давлатӣ чи бевосита ва чи ба воситаи намоёндагони ба таври озод интихобшуда ширкат намояд;

б) дар интихоботи озода даврӣ, ки дар асоси ҳуқуқи интихоботи умумӣ ва баробар бо овоздиҳии пӯшида ва таъминкунандаи иродаи озода интихобкунандагон доир карда мешаванд, иштирок намояд ва интихоб шавад;

с) дар кишвари худ аз имконияти умумии баробар ба хизмати давлатӣ истифода намояд.

Моддаи 26

Ҳамаи одамон дар назди қонун баробаранд ва бидуни ягон навъ таъбид ба ҳимояи баробари қонунӣ ҳақ доранд. Дар ин маврид ҳар гуна таъбид бояд тавассути қонун манъ карда шавад ва қонун бояд ба ҳамаи ашхос ҳимояи баробар ва муассирро аз таъбиди нажодӣ, ранги пӯст, чинс, забон, дин, этнокодӣ сиёсӣ ва дигар этнокодот, асли миллӣ ё иҷтимоӣ, вазъи молӣ, таваллуд ё ҳолати дигар қафолат диҳад.

Моддаи 27

Дар кишварҳои, ки дар онҳо ақалиятҳои этникӣ, динӣ ва забони маҷдуданд, аз ҳуқуқи ашхосе, ки ба чунин ақалиятҳо тааллуқ доранд, дар бобати яқҷоя бо дигар аъзои ҳамагон гуруҳ истифода намудан аз фарҳанги худ, пайрави қардани динӣ худ ва иҷрои маросимҳои он, ҳамчунин истифода аз забони модарӣ сарфи назар қардан мумкин нест.

ҚИСМИ IV

Моддаи 28

1. Кумитаи оид ба ҳуқуқи башар (минбаъд дар ҳамин Паймон "Кумита" номида мешавад) таъсис дода мешавад. Он аз ҳаҷдаҳ нафар аъзо иборат буда, вазифаҳоеро иҷро мекунад, ки дар зер зикр хоҳанд шуд.

2. Ба ҳайати Кумита ашхосе шомил мешаванд, ки шахрвандони давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон буда, дорои сифатҳои олии ахлоқӣ ва салоҳияти эътирофшуда дар соҳаи ҳуқуқи башар бошанд, зимнан судманд

будани ширкати чанд шахсе, ки таҷрибаи ҳуқуқӣ дошта бошанд, ба эътибор гирифта мешавад.

3. Аъзои Кумита интихоб мешаванд ва шахсан кор мекунанд.

Моддаи 29

1. Аъзои Кумита бо овоздиҳии пӯшида аз рӯйхати ашхосе, ки ҷавобгӯи талаботи пешбиниамудай моддаи 28 мебошанд ва аз тарафи давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон бо ҳамин мақсад пешбарӣ шудаанд, интихоб карда мешаванд.

2. Ҳар як давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон метавонад на зиёда аз ду шахсро пешбарӣ намояд. Ин ашхос бояд шаҳрвандони давлате бошанд, ки онҳоро пешбарӣ намудааст.

3. Ҳар шахс ҳақ дорад, ки такроран пешбарӣ карда шавад.

Моддаи 30

1. Интихоботи ибтидоӣ на дертар аз шаш моҳ аз рӯзи эътибор пайдо кардани ҳамин Паймон гузаронида мешаванд.

2. Ҳадди ақал чор моҳ пеш аз рӯзи ҳар як интихобот ба Кумита, ғайр аз интихобот барои пурра кардани ҷойҳои холие, ки мутобиқи моддаи 34 озода эълон карда мешаванд, Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ба давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон оид ба дар муддати се моҳ пешниҳод намудани номзадҳо ба узвияти Кумита бо даъватномаи хаттӣ муроҷиат мекунад.

3. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид рӯйхати ҳамаи ашхоси бо ҳамин тарз пешбарӣшударо ба тартиби алифбо бо зикри давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон, ки ин ашхосро пешбарӣ кардаанд, тартиб медиҳад ва ин рӯйхатро ба давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон на дертар аз як моҳ то санаи гузаронидани ҳар як интихобот пешниҳод мекунад.

4. Интихоби аъзои Кумита дар ҷаласаи давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон, ки аз тарафи Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид даъват карда мешавад, доир мегардад. Дар ин ҷаласа, ки барои он ҳозир будани аз се ду қисми давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон кворум ҳисобида мешавад, ба Кумита ашхосе интихобшуда доништа мешаванд, ки номзادии онҳо овози аз ҳама зиёд ва аксарияти мутлақи овози намоёндагони ҳозирбуда ва овоздодаи давлатҳои ширкаткунандаро гирифтаанд.

Моддаи 31

1. Ба Кумита аз ҳар як давлат на зиёда аз як шаҳрванд шомил шуда метавонад.

2. Ҳангоми интихобот ба Кумита тақсимои одилонаи ҷуғрофии аъзо ва намоёндагии шаклҳои гуногуни тамаддун ва низомҳои асосии ҳуқуқӣ ба эътибор гирифта мешавад.

Моддаи 32

1. Аъзoi Кумита барои мӯҳлати чор сол интиҳоб мешаванд. Онҳо ҳуқуқ доранд, ки дар сурати пешбарии такрорӣ номзадиашон бори дигар интиҳоб шаванд. Аммо мӯҳлати ваколатҳои нӯҳ нафар аъзое, ки дар интиҳоботи аввал интиҳоб шудаанд, баъди ду сол хатм мешавад; баъди интиҳоботи аввал номҳои ин нӯҳ нафар аъзо бетаъхир бо қуръапартӣ аз ҷониби Раиси ҷаласа муайян карда мешавад, ки дар ин бобат дар банди 4 моддаи 30 зикр шудааст.

2. Баъди хатми ваколатҳои интиҳобот мутобиқи моддаҳои пешини ҷамин қисми ҷамин Паймон гузаронида мешаванд.

Моддаи 33

1. Агар дигар аъзoi Кумита яқдилона ба чунин ақида оянд, ки ягон узви Кумита бо ягон сабаб, ғайр аз муваққатан ҳозир набуданаш, иҷрои вазифаҳои худро қатъ намудааст, Раиси Кумита ба Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид хабар медиҳад, ки ӯ баъдан ҷои ин узвро ҳолӣ эълон мекунад.

2. Дар ҳолати ғавт қардан ё ба истеъфо рафтани ягон узви Кумита, Раис ғавран ба Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид хабар медиҳад, ки ӯ ин ҷойро аз рӯзи ғавт ё аз рӯзи воқеан ба истеъфо рафтани узви Кумита ҷои ҳолӣ эълон мекунад.

Моддаи 34

1. Вақте ки мутобиқи моддаи 33 ҷои ҳолӣ эълон қарда мешавад ва агар мӯҳлати ваколатҳои узве, ки бояд иваз қарда шавад, дар давоми шаш моҳи пас аз эълони ҷои ҳолӣ ба охир нарасад, Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ҳар як давлати ширкаткунандаи ҷамин Паймонро, ки метавонад мутобиқи моддаи 29 дар давоми ду моҳ барои пурра намудани ҷои ҳолӣ номзад пешниҳод кунад, хабардор месозад.

2. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид рӯйхати ашхоси ба ҷамин тарз пешбарӣшударо бо тартиби алифбо тартиб медиҳад ва ин рӯйхатро ба давлатҳои ширкаткунандаи ҷамин Паймон пешниҳод мекунад. Интиҳобот барои пурра қардани ҷойҳои ҳолӣ баъдан мувофиқи муқаррароти дахлдори қисми ҷамин Паймон гузаронида мешавад.

3. Узви Кумита, ки барои ишғоли ҷои ҳолии мутобиқи моддаи 33 эълоншуда интиҳоб шудааст, вазифаро дар давоми қисми боқимондаи мӯҳлати ваколатҳои узве, ки дар Кумита мувофиқи муқаррароти моддаи зикршуда ҷойро ҳолӣ қардааст, ишғол мекунад.

Моддаи 35

Аъзoi Кумита подоши аз тарафи Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид тасдиқшавандаро аз маблағҳои Созмони Милали Муттаҳид бо тартиб ва шароите, ки Ассамблеяи Генералӣ бо назардошти аҳамияти вазифаҳои Кумита муайян мекунад, мегиранд.

Моддаи 36

Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид барои самаранок амалӣ шудани вазифаҳои Кумита мутобиқи ҳамин Паймон персонал ва воситаҳои моддӣ чудо мекунад.

Моддаи 37

1. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид чаласаи аввали Кумитаро дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид даъват мекунад.

2. Баъди чаласаи аввали худ Кумита чаласаҳои минбаъдаи худро дар вақтҳои доир менамояд, ки дар қоидаҳои расмиёти он пешбинӣ шудаанд.

3. Кумита маъмулан дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид ё Шӯъбаи Созмони Милали Муттаҳид дар Женева чаласа доир менамояд.

Моддаи 38

Ҳар як узви Кумита то шурӯъ кардан ба иҷрои ӯҳдадорихои худ дар чаласаи кушодаи Кумита доир ба ин, ки вазифаҳои худро беғаразона ва софдилона иҷро хоҳад кард, изҳороти ботантана медиҳад.

Моддаи 39

1. Кумита ашхоси мансабдори худро барои мӯҳлати ду сол интихоб мекунад. Онҳо метавонанд такроран интихоб шаванд.

2. Кумита қоидаҳои расмиёти худро муқаррар мекунад, лекин дар ин қоидаҳо бояд аз ҷумла пешбинӣ гардад, ки:

а) дувоздаҳ нафар аъзои Кумита чорумро ташкил медиҳанд;

б) қарорҳои Кумита бо аксарияти овози аъзои ҳозирбуда қабул карда мешаванд.

Моддаи 40

1. Давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон ӯҳдадор мешаванд, ки дар бораи тадбирҳои аз тарафи онҳо андешидашуда доир ба амалӣ намудани ҳуқуқи дар ҳамин Паймон эътирофшаванда ва оид ба пешрафте, ки дар бобати истифодаи ин ҳуқуқ ҳосил шудааст, дар мӯҳлатҳои зерин маърузаҳо пешниҳод мекунанд:

а) дар давоми як сол баъди эътибор пайдо кардани ҳамин Паймон нисбати давлатҳои ширкаткунандаи дахлдор;

б) баъди ин дар ҳамаи ҳолатҳои, ки Кумита талаб мекунад.

2. Ҳамаи маърузаҳо ба Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид пешниҳод карда мешаванд, ки ӯ онҳоро ба Кумита барои баррасӣ мефиристад. Дар маърузаҳо омилҳо ва мушкилоте, ки (агар мавҷуд бошанд) ба татбиқи ҳамин Паймон таъсир мерасонанд, зикр карда мешаванд.

3. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид баъди машварат бо Кумита метавонад ба муассисаҳои манфиатдори махсусгардонидашуда нусхаҳои он қисмҳои маърузаҳоеро, ки метавонанд ба доираи салоҳияти онҳо дахл дошта бошанд, ирсол намояд.

4. Кумита маърузахоеро, ки аз тарафи давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон пешниҳод карда мешаванд, баррасӣ мекунад, вай ба давлатҳои ширкаткунанда маърузаҳои худ ва мулоҳизотеро, ки хислати умумӣ доранд ва ӯ онҳоро мувофиқи мақсад мешуморад, мефиристад. Кумита ҳамчунин метавонад ин мулоҳизотро яқоя бо нусхаи маърузаҳои аз давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон гирифташуда ба Шӯрои Иқтисодӣ ва Иҷтимоӣ ирсол намояд.

5. Давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон метавонанд ба Кумита андешаҳои худро оид ба ҳар гуна мулоҳизоте, ки мутобиқи банди 4 ҳамин модда метавонанд изҳор карда шаванд, пешниҳод намоянд.

Моддаи 41

1. Мутобиқи ҳамин модда давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон метавонад ҳар вақт эълон намояд, ки вай салоҳияти Кумитаро дар мавриди гирифтани ва баррасӣ намудани маълумот доир ба изҳороти ягон давлати ширкаткунанда дар бобати ин ки дигар давлати ширкаткунанда ӯҳдадорихои худро аз рӯи ҳамин Паймон иҷро намекунад, эътироф менамояд. Маълумоти пешбиниамудаи ҳамин модда метавонанд танҳо дар ҳамаҷумла сурат қабул ва баррасӣ карда шаванд, ки он аз тарафи давлати ширкаткунандаи доир ба эътирофи салоҳияти ин Кумита изҳоротдода пешниҳод шуда бошад. Кумита дигар ягон маълумотеро, ки ба давлати ширкаткунандаи чунин изҳорот надода дахл дорад, қабул намекунад.

Маълумоте, ки мувофиқи ҳамин модда гирифта шудааст, мутобиқи расмиёти зерин баррасӣ карда мешавад:

а) Агар ягон давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон чунин шуморад, ки дигар давлати ширкаткунанда муқаррароти ҳамин Паймонро амалӣ намекунад, вай ин масъаларо ба таври хаттӣ ба маълумоти давлати ширкаткунандаи мазкур мерасонад. Дар давоми се моҳи баъди гирифтани ин маълумот давлати онро гирифта ба давлате, ки чунин маълумотро фиристорааст, ба таври хаттӣ шарҳ ё ҳар навъи дигари изҳоротро бо тафсири ин масъала мефиристад ва дар он ба андозае, ки имкон дорад ва мувофиқи мақсад аст, бояд зикр намояд, ки оид ба ин масъала кадом расмиёт ва тадбирҳои дохилӣ қабул шудаанд, қабул хоҳанд шуд ё метавонанд қабул шаванд.

б) Агар аз ҳалли масъала дар давоми шаш моҳи баъди аз тарафи давлати гиранда гирифта шудани маълумоти аввалин ҳарду давлати ширкаткунандаи манфиатдор қонун нагарданд, ҳар кадоме аз ин давлатҳо ҳақ дорад, ки ин масъаларо ба Кумита супорида, дар ин бобат Кумита ва давлати дигарро хабардор созад.

с) Кумита масъалаи ба вай супоридашударо танҳо баъди ҳосил гардидани итминон дар бораи ин, ки мутобиқи принципҳои аз тарафи умум эътирофшудаи ҳуқуқи байналмилалӣ ҳамаи усулҳои имконпазири дохили дар ин ҳолат истифода шудаанд ва усули дигар боқӣ намондааст, баррасӣ мекунад. Вақте ки истифодаи ин усулҳо беасос ба таъхир андохта мешавад, ин қоида амал намекунад.

d) Ҳангоми баррасии маълумоте, ки ҳамин модда пешбинӣ мекунад, Кумита чаласаҳои пӯшида доир мекунад.

e) Кумита бо риояи муқаррароти зербанди с) ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор бо мақсади ҳаллу фасли дӯстонаи масъала дар асоси эҳтироми ҳуқуқи башар ва озодии асосие, ки дар ҳамин Паймон эътироф мешаванд, хизмати хайрандешонаи худро мерасонад.

f) Кумита метавонад аз рӯи ҳар масъалаи ба баррасии он супоридашуда ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор, ки дар зербанди

ғ) зикр шудаанд, муроҷиат намояд ва пешниҳоди ҳар маълумотеро, ки ба масъалаи мазкур дахл дорад, хоҳиш намояд.

g) Давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдоре, ки дар зербанди

ғ) зикр шудаанд, ҳақ доранд, ки ҳангоми баррасии масъала дар Кумита ҳозир бошанд ва ба таври шифоҳӣ ва (ё) хаттӣ гузориш диҳанд.

h) Кумита дар давоми дувоздаҳ моҳи баъди гирифтани хабарнома мутобиқи зербанди

ғ) дар ҳолатҳои зерин маъруза пешниҳод мекунад:

i) агар дар доираи муқаррароти зербанди e) масъала ҳал шавад, он гоҳ Кумита дар маърузаи худ бо баёни мухтасари далелҳо ва қарори ҳосилшуда қаноат мекунад;

ii) агар масъала дар доираи муқаррароти зербанди e) ҳал нашавад, он гоҳ Кумита дар маърузаи худ бо баёни мухтасари далелҳо қаноат мекунад; пешниҳодоти хаттӣ ва сабти пешниҳодоти шифоҳие, ки аз тарафи давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор дода шудаанд, ба маъруза замима карда мешаванд.

Маъруза аз рӯи ҳар як масъала ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор ирсол мегардад.

2. Муқаррароти ҳамин модда вақте эътибор пайдо мекунад, ки даҳ давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон мутобиқи банди 1 ҳамин модда изҳорот диҳанд. Чунин изҳорот аз тарафи давлатҳои ширкаткунанда барои нигоҳдорӣ ба Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид супорида мешаванд, ки ӯ нусхаҳои онҳоро ба давлатҳои ширкаткунанда мефиристад. Изҳорот метавонад ҳар вақт бо хабарномаи Муншии умумӣ бозпас гирифта шавад. Чунин амал барои баррасии ҳар масъалае, ки мавзӯи маълумоти аллакай мутобиқи ҳамин модда фиристодашуда мебошад, монеъ намегардад; ҳеҷ гуна маълумоти минбаъдаи ҳар давлати ширкаткунанда баъди аз тарафи Муншии умумӣ гирифта шудани хабарнома дар бораи бозпас гирифтани изҳорот қабул намешавад, ба шарте ки давлати ширкаткунандаи манфиатдор изҳороти нав надода бошад.

Моддаи 42

1. a) Агар аз ҳалли ягон масъалаи ба Кумита мутобиқи моддаи 41 супоридашуда давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор қонун нагарданд, Кумита метавонад бо мувофиқаи пешакии давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор Комиссияи махсуси миёнарав (минбаъд "Комиссия" номида мешавад) таъин намояд. Комиссия бо мақсади ҳаллу фасли дӯстонаи ин

масъала дар асоси риояи муқаррароти ҳамин Паймон ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор хизмати хайрандешона мерасонад.

б) Комиссия аз панҷ шахсе, ки барои давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор қобили қабуланд, иборат мебошад. Агар давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор дар давоми се моҳ дар мавриди ҳамаи ҳайат ё як қисми ҳайати Комиссия ба мувофиқа нарасанд, он гоҳ ин аъзои Комиссия, ки дар бораи таъини онҳо мувофиқа ҳосил нашудааст, бо роҳи овоздиҳии пӯшида бо овози аз се ду қисми ҳайати аъзои Кумита интихоб карда мешаванд.

2. Аъзои Комиссия ӯҳдадорҳои худро шахсан иҷро мекунанд. Онҳо набояд шаҳрвандони давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор ё давлате, ки ширкаткунандаи ҳамин Паймон нест ё давлати ширкаткунандае, ки мутобиқи моддаи 41 изҳорот намодааст, бошанд.

3. Комиссия Раиси худро интихоб мекунад ва қоидаҳои расмиёти худро муқаррар менамояд.

4. Ҷаласаҳои Комиссия маъмулан дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид ё Шӯъбаи Созмони Милали Муттаҳид дар Женева доир мегарданд. Аммо онҳо метавонанд дар дигар ҷойҳои мувофиқ, ки аз тарафи Комиссия бо машварати Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ва давлатҳои ширкаткунандаи дахлдор муайян карда мешаванд, доир карда шаванд.

5. Комиссияро, ки дар асоси ҳамин модда таъин карда мешавад, ҳамчунин Котибот, ки мутобиқи моддаи 36 ба ихтиёри Кумита гузошта мешавад, хизмат мерасонад.

6. Маълумоти аз тарафи Кумита гирифташуда ва омӯхташуда ба ихтиёри Комиссия супорида мешавад ва Комиссия метавонад ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор муроҷиат кунад ва пешниҳоди ҳар маълумотеро, ки ба масъала дахл дорад, хоҳиш намояд.

7. Вақте ки Комиссия масъаларо пурра баррасӣ мекунад, аммо ба ҳар ҳол на дертар аз 12 моҳи баъди он, ки ин масъала ба вай супорида шуда буд, ба Раиси Кумита барои фиристондан ба давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор маъруза пешниҳод мекунад:

а) Агар Комиссия баррасии ин масъаларо дар доираи 12 моҳ ба охир расонида натавонад, он гоҳ дар маърузаи худ бо баёни мухтасари ҳолати аз тарафи вай баррасӣ гардидани масъала қаноат мекунад.

б) Агар ҳаллу фасли дӯстонаи ин масъала дар асоси риояи ҳуқуқи башар, ки дар ҳамин Паймон эътироф мешавад, муяссар гардад, он гоҳ Комиссия дар маърузаи худ бо баёни мухтасари далелҳо ва қарори ҳосилшуда қаноат мекунад.

с) Агар қарори дар зербанди

б) зикршуда ҳосил нагардад, маърузаи Комиссия хулосаи вайро дар бораи ҳамаи масъалаҳои воқеан ҷойдошта, ки ба баҳси миёни давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор дахл доранд ва мулоҳизоти вайро доир ба имкониятҳои ҳаллу фасли дӯстонаи ин масъала дар бар мегирад. Ин маъруза

хамчуни пешниҳодоти хаттӣ ва сабти пешниҳодоти шифохиеро, ки давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор додаанд, дар бар мегирад.

d) Агар маърузаи Комиссия мувофиқи зербандӣ пешниҳод карда шавад, давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор дар давоми се моҳи баъди гирифтани ин маъруза Раиси Кумитаро доир ба ин, ки оё онҳо бо мӯҳтавои маърузаи Комиссия розӣ ҳастанд, хабардор мекунад.

8. Муқаррароти ҳамин мода ӯҳдадорихои Кумитаро, ки дар моддаи 41 пешбинӣ шудаанд, кам намекунад.

9. Давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор ҳамаи хароҷоти Комиссияро мутобиқи бароварди аз тарафи Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид пешниҳодишванда ба андозаи баробар мепардозанд.

10. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ҳақ дорад, ки хароҷоти аъзои Комиссияро, агар зарур бошад, то аз тарафи давлатҳои ширкаткунандаи манфиатдор мутобиқи банди 9 ҳамин мода ҷуброн карда шудани онҳо, пардозад.

Моддаи 43

Аъзои Кумита ва комиссияҳои махсуси миёнарав, ки метавонанд мувофиқи моддаи 42 таъин карда шаванд, ба имтиёзу афзалиятҳо ва масунияти экспертҳои, ки аз тарафи Созмони Милали Муттаҳид ба сафарҳои хизмати фиристода мешаванд, ба тарзе ки дар фаслҳои дахлдори Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи афзалиятҳо ва масуният пешбинӣ шудааст, ҳақ доранд.

Моддаи 44

Муқаррарот доир ба амалӣ намудани ҳамин Паймон бидуни ворид намудани ҳалал ба расмиёт дар соҳаи ҳуқуқи башар, ки дар асноди муассис ва Конвенсияҳои Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои махсусгардонидашуда ё мутобиқи онҳо дарҷ шудаанд, истифода мегарданд ва ба давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон дар мавриди истифодаи дигар расмиёти ҳаллу фасли баҳс дар асоси созишномаҳои байналмилалӣ умумӣ ва махсуси дар байни онҳо амалкунанда монеъ намешаванд.

Моддаи 45

Кумита ба Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид тавассути Шӯрои Иқтисодӣ ва Иҷтимоӣ дар бораи кори худ ҳар сол маъруза пешниҳод мекунад.

ҚИСМИ V

Моддаи 46

Ҳеҷ як нуктаи ҳамин Паймон набояд ба маънии камтар кардани аҳамияти муқаррароти Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид ва Оинномаҳои муассисаҳои махсусгардонидашуда, ки вазифаҳои дахлдори мақомоти гуногуни Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои

махсусгардонидашударо доир ба масъалаҳои мавриди назари ҳамин Паймон муайян мекунад, тафсир дода шавад.

Моддаи 47

Ҳеҷ як нуқтаи ҳамин Паймон набояд ба маънии камтар кардани ҳуқуқи чудоинопазири ҳамаи халқҳо дар бобати ихтиёрдорӣ ва истифодаи пурра ва озодонаи сарват ва захираҳои табиӣ худ тафсир дода шавад.

ҚИСМИ VI

Моддаи 48

1. Ҳамин Паймон барои имзо аз ҷониби ҳар давлати узви Созмони Милали Муттаҳид ё узви ҳар як аз муассисаи махсусгардонидашудаи он, ҳар давлати ширкаткунандаи Статути Суди Байналмилалӣ ва ҳар давлати дигаре, ки аз тарафи Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид ҷихати ширкат дар ҳамин Паймон даъват карда шудааст, боз аст.

2. Ҳамин Паймон бояд ба тасвиб расонида шавад. Тасвибномаҳо дар ихтиёри Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид нигоҳдорӣ мешаванд.

3. Ҳамин Паймон барои ҳамроҳшавии ҳар давлате, ки дар банди 1 ҳамин модда зикр шудааст, боз аст.

4. Ҳамроҳ шудан бо роҳи барои нигоҳдорӣ ба ихтиёри Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид супоридани санад дар бораи ҳамроҳшавӣ сурат мегирад.

5. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ҳамаи давлатҳои ба ҳамин Паймон имзогузошта ё ба он ҳамроҳшударо дар хусуси ба нигоҳдорӣ қабул шудани ҳар як тасвибнома ё санад дар бораи ҳамроҳшавӣ хабардор месозад.

Моддаи 49

1. Ҳамин Паймон баъди се моҳ аз рӯзи ба ихтиёри Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ба нигоҳдорӣ қабул шудани тасвибномаи сивупанҷум ё санад дар бораи ҳамроҳшавӣ эътибор пайдо мекунад.

2. Барои ҳар як давлате, ки ҳамин Паймонро ба тасвиб мерасонад ё ба он баъди ба нигоҳдорӣ қабул шудани тасвибномаи сивупанҷум ё санад дар бораи ҳамроҳшавӣ ҳамроҳ мешавад, ҳамин Паймон баъди се моҳ аз рӯзи ба нигоҳдорӣ қабул шудани тасвибнома ё санад дар бораи ҳамроҳшавии худ он давлат эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 50

Муқаррароти ҳамин Паймон дар тамоми қисмҳои давлатҳои федеративӣ бидуни ягон навъ маҳдудият ё истисно татбиқ мегарданд.

Моддаи 51

1. Ҳар давлати ширкаткунандаи ҳамин Паймон метавонад ислоҳот пешниҳод кунад ва онҳоро ба Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид

манзур намояд. Муншии умумӣ сипас ҳар ислоҳоти пешниҳодшударо ба давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон ирсол мекунад ва хоҳиш менамояд ба ӯ хабар диҳанд, ки оё онҳо ҷонибдори даъвати конференсияи давлатҳои ширкаткунанда бо мақсади баррасии ин пешниҳодот ва доир намудани овоздиҳӣ оид ба онҳо ҳастанд ё не. Агар ҳадди ақал аз се як қисми давлатҳои ширкаткунанда чунин конференсияро ҷонибдорӣ кунанд, Муншии умумӣ ин конференсияро таҳти васояти Созмони Милали Муттаҳид даъват мекунад. Ҳар ислоҳоте, ки бо аксари овозҳои давлатҳои ширкаткунандаи дар овоздиҳӣ дар он конференсия ҳозирбуда ва ширкаткунанда қабул шудааст, барои тасдиқ ба Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид пешниҳод карда мешавад.

2. Ислоҳот баъди аз тарафи Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид тасдиқ шудани онҳо ва аз ҷониби аз се ду қисми давлатҳои ширкаткунандаи ҳамин Паймон мутобиқи расмиёти конститутсионии онҳо қабул гардидагон эътибор пайдо мекунад.

3. Вақте ки ислоҳот эътибор пайдо мекунад, иҷрои онҳо барои давлатҳои ширкаткунандае, ки онҳоро қабул кардаанд, ҳатмӣ мешавад ва барои дигар давлатҳои ширкаткунанда иҷрои муқаррароти ҳамин Паймон ва ҳамаи ислоҳоти қаблие, ки аз тарафи онҳо қабул шудаанд, ҳатмӣ боқӣ мемонад.

Моддаи 52

Сарфи назар аз хабарҳои, ки мувофиқи банди 5 моддаи 48 анҷом дода мешавад, Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид ҳамаи давлатҳои, ки дар банди 1 ҳамон модда сухан дар бораи онҳо меравад, доир ба нуқоти зерин хабардор месозад:

а) имзо кардан, ба тасвиб расонидан ва ҳамроҳ шудан мувофиқи моддаи 48;

б) санаи эътибор пайдо кардани ҳамин Паймон мувофиқи моддаи 49 ва санаи эътибор пайдо кардани ҳама гуна ислоҳот мувофиқи моддаи 51.

Моддаи 53

1. Ҳамин Паймон, ки асли матнҳои англисӣ, испанӣ, хитойӣ, русӣ ва франсавии он бо ҳам баробар аст, бояд барои нигоҳдорӣ ба бойгонии Созмони Милали Муттаҳид супорида шавад.

2. Муншии умумии Созмони Милали Муттаҳид нусхаҳои тасдиқшудаи ҳамин Паймонро ба ҳамаи давлатҳои, ки дар моддаи 48 зикр шудаанд, мефиристад.